

Utvärdering av musikutbildningar på avancerad nivå vid Högskolan för scen och musik, Göteborgs universitet

Härmed överlämnar vi vårt preliminära utlåtande över utbildningsprogrammen "Konstnärligt masterprogram i musik, inriktning orgel med relaterade klaverinstrument" (K2ORG) och "Konstnärligt magisterprogram i musik, inriktning kördirigering" (K2KOR).

Göteborg, Helsingfors och Stockholm den 24 mars 2022

Sverker Jullander, ordförande

Peter Peitsalo

Marit Zetterström

Per Brudsten, studeranderepresentant

Sammanfattning

Vårt övergripande intryck är att de två utbildningsprogrammen i huvudsak fungerar väl. Man förfogar över högt kvalificerade lärarkrafter och studenterna är överlag mycket nöjda med undervisningen; ett exempel från en student i magisterprogrammet i kördirigering: "Utbildningen är för mig att vara i ett musikaliskt paradiset en gång i veckan." Det finns också ett genomtänkt program för kvalitetskontroll och -utveckling och en ambition från såväl lärare som ledning att beakta studenternas perspektiv, vilket också bekräftas i intervjuer med studenter.

Samtidigt ser vi möjligheter till förbättringar på en rad punkter. Exempel på sådana är lärarnas arbetsbörda, särskilt inom masterprogrammet, rätten till individuell handledning av det självständiga arbetet, extern medverkan i antagning och examination, integration av de konstnärliga och vetenskapliga delarna i magisterprogrammet med särskilt avseende på de självständiga arbetena, samt kompetensutvecklingsinsatser på områden som Canvas, distansundervisning och högskolepedagogik.

Utlåtandets disposition

Utlåtandet inleds med en översikt över det material, i form av skriftliga dokument och samtal, som ligger till grund för våra observationer. Därefter är det för vart och ett av programmen disponerat efter de åtta kriterier som enligt beskrivningen av uppdraget i det grundläggande dokumentet för utvärderingen ("Läsanvisning") är det som bedömargruppen i första hand ska beakta i sitt arbete. Utlåtandet innehåller även programspecifika observationer av sådant som inte självklart faller in under de åtta kriterierna samt kommentarer av mer generell natur. Avslutningsvis formuleras kortfattat ett antal rekommendationer.

Material och förutsättningar

Till grund för vårt utlåtande ligger dels en omfattande skriftlig dokumentation, dels samtal med personer verksamma inom programmet.

Den skriftliga dokumentationen, som gjorts tillgänglig för oss genom institutionens försorg, är av flera olika slag, däribland styrdokument som utbildnings- och kursplaner, vidare dokumentation av utvecklingsarbete och förändringar i utbildningen, studentutvärderingar, årliga utvecklings- och åtgärdsplaner, statistiskt material beträffande genomströmning, information om lärarkrafterna inom programmen. Till detta kommer terminsvisa studieguider, som dock inte föreligger för alla kurser. Vi har även fått ett urval av studentarbeten, dels kortare texter tillkomna inom olika kurser, dels självständiga arbeten, tre inom varje program. Urvalet har enligt uppgift gjorts slumpmässigt.

Vi har också fört samtal via Zoom med institutionsledning, programledning, lärare och studerande vid de båda utbildningsprogrammen, enligt ett schema som gjorts upp inom institutionen. Den ursprungliga avsikten var att samtalen skulle äga rum i samband med ett platsbesök som också skulle omfatta en rundvandring i den fysiska studiemiljön vid HSM. På grund av restriktionerna med anledning av covid-19-pandemin kunde detta dock inte ske, utan samtalen fick föras via Zoom, vilket fungerade väl.

Utvärderingsgruppen har haft följande möten, samtliga på Zoom, med företrädare för Konstnärliga fakulteten och institutionen HSM:

- 16 augusti 2021: inledande möte med Tobias Pettersson, utbildningsledare vid fakulteten
- 9 december 2021: planeringsmöte inför platsbesök med Tobias Pettersson och Christina Ekström, programansvarig för de båda utbildningsprogrammen; från gruppen deltog endast ordföranden
- 31 januari och 1 februari 2022: möten med lärare, studenter och ledning enligt följande:
 - programledning (Christina Ekström samt Anders Köllerström, enhetschef)
 - studerande vid K2ORG (Mikael Hedlund, Benedetta Porcedda)
 - lärare vid K2ORG (Joel Speerstra, Karin Nelson)
 - studerande vid K2KOR (Charlotte Trell, David Sandino Molloy, Thomas Bernhardt)
 - lärare vid K2KOR (Jan Yngwe, Birgitta Mannerström Molin)
 - institutionsledningen (Petra Frank, prefekt; Eva Niste, viceprefekt utbildning; Anders Köllerström; Christina Ekström; Maria Bania, ämnesföreträdare, utbildningens stöd kring forskningsfrågor)

Därutöver har bedömargruppen haft sex interna möten: 19 november (2021), 21 januari, 11 februari, 1 mars, 3 mars och 17 mars.

Gruppens bedömningar utifrån givna kriterier: Masterprogram i musik, inriktning orgel med relaterade klaverinstrument (K2ORG)

1: att de faktiska studieresultaten motsvarar lärandemål och högskoleförordningens examensmål

I det material som gruppen har fått redovisas faktiska studieresultat i form av

- a) kortare skriftliga arbeten gjorda som terminsuppgifter inom de för detta masterprogram specifika "Fokus"-seminarier som ingår i de för samtliga masterprogram gemensamma seminariekurserna MAS 231–234.
- b) ett klingande exempel på en instuderingsuppgift inom första studietermi- nens huvudämneskurs ORG001
- c) tre examinerade självständiga arbeten

I *materialet från fokusseminarierna* finns fyra exempel på skriftliga terminsarbeten. Endast i ett fall (Exempel 1) anges inom vilken av de fyra kurserna som arbetet har gjorts (i detta fall MAS001); i ett annat (Exempel 4) anges att det rör sig om första studieåret. Detta gör att det inte går att följa progressionen mellan kurserna och att det inte heller går att direkt se i vad mån de successivt skärpta lärandemålen motsvaras av en utveckling av terminsarbetenas kvalitet. Av detta skäl utgår vår bedömning ifrån lärandemålen så som de är formulerade för MAS001.

Exemplen kan ses som övningar dels i att söka upp skriftliga källor och använda dem i en självständigt skriven sammanhängande text, dels i att korrekt använda sig av referenser och utforma en källförteckning. I dessa avseenden kan arbetena i huvudsak anses uppfylla lärandemålen under "Kunskap och förståelse". Däremot är det "kritiskt prövande" sättet att använda litteraturen mindre framträdande; detsamma gäller exempelvis målet att "problematisera sin förståelse av värderingar och begrepp inom det egna ämnesområdet". Frågan är dock i vilken utsträckning sådana förmågor kan förväntas i början av utbildningen (som det ju i åtminstone två av fallen är fråga om).

Som helhet ser vi positivt på att denna typ av skriftliga uppgifter ingår i utbildningen, som förövningar till det självständiga arbetet.

Från *undervisningen i huvudämneskursen ORG001* har vi fått ett klingande exempel på orgelinterpretation (Lübeck: Ich ruf zu dir), vilket knappast är tillräckligt för att göra en generell bedömning av studieresultaten inom denna kurs, än mindre av kurserna i orgel som helhet. Vi konstaterar dock att det är väl genomfört, särskilt med tanke på att det gäller den första studietermi- nen, och vittnar om gedigen undervisning och noggrannhet i instuderingen.

Det största och viktigaste provet på studieresultat är det *självständiga arbetet*. Detta är i programmet uppdelat på fyra progressivt utformade kurser, där den avslutande kursen leder fram till det färdiga arbetet. Detta innebär att studenten redan från början skolas in i det tänkande som förutsätts och får möjlighet att utveckla sina idéer under hela studietiden, något som även studenterna ser positivt på, att döma av vårt samtal med två av dem under "platsbesöket".

De tre exempel på arbeten som vi fått tillgång till utgår från konstnärliga projekt av olika slag: instudering av en orgelkomposition, transkription för orgel av en

orkestersymfoni samt improvisation utifrån analys av befintlig repertoar. Resultatet redovisas i samtliga fall såväl i skrift som i form av en inspelning.

Samtliga arbeten är ambitiöst gjorda och de klingande delarna är av god kvalitet. Vi ser dock vissa problem med två av dem. Exempel 2 hade behövt ha ett tydligare fokus, ett mer avgränsat och preciserat syfte och en begränsning av omfånget (nu mer än 200 sidor!); det ger nu intryck av ett försök till redovisning av allt som författaren inhämtat i improvisationsundervisningen inom programmet. Exempel 3 lider av kopplingen till partimentotekniken; det framgår redan i texten att stora delar av det behandlade verket inte lämpar sig för detta slags analys och det blir oklart hur bruket av partimento har gagnat interpretationen.¹ Vi kan inte utesluta ett samband mellan de brister som här exemplifierats och lärarnas/handledarnas alltför stora arbetsbörda, som kan ha förhindrat dem att ge individuell handledning i tillräcklig omfattning (se kriterium 2 nedan samt "Generella kommentarer", underrubriken "Bemanning").

2: att undervisningen sätter studenternas lärande i centrum

I intervjun med studenter från programmet framkom att studenterna är mycket nöjda med undervisningen, inte minst i huvudämnet. Studenterna upplever sig ha tillgång till lärarna även utanför den schemalagda undervisningstiden.

Vi har dock haft frågor angående handledningen. I kursplan och kursguide nämns enbart grupphandledning, vilket vi i normalfallet inte ser som tillräckligt med tanke på de krav som ett masterarbete ställer. Vi fick dock enstämmigt besked från utbildningsledning, lärare och studenter att även individuell handledning förekommer, vilket givetvis är positivt. Inte desto mindre ser vi det som en brist att det inte framgår av styrdokumentet att studenterna har rätt till individuell handledning av det självständiga arbetet. Rätten till individuell handledning bör inte kunna påverkas av exempelvis storleken på den studentgrupp som handleds.

3: att undervisningens innehåll och form vilar på vetenskaplig och/eller konstnärlig grund samt beprövad erfarenhet

En konstnärlig utbildning på avancerad nivå har två huvudsyften: att frambringa professionella musiker på hög konstnärlig nivå och att vara en god förberedelse för en eventuell kommande forskarutbildning. Detta innebär enligt vår mening att utbildningen, om än i grunden konstnärlig, också ska ge grundläggande färdigheter i forskning. Vi noterar därför med tillfredsställelse att kriteriets formulering talar om "vetenskaplig och/eller konstnärlig grund" (i Högskolelagen, 1 kap. 2 §, har motsvarande uttryck formen "vetenskaplig eller konstnärlig grund, vilket kan uppfattas som innebärande ett "antingen–eller", en konträr motsättning som vi inte ser som fruktbar).

Utifrån intervjuer, styrdokument och inte minst de självständiga arbeten och andra redovisningsuppgifter som vi tagit del av har vi fått en bild av att utbildningen inte bara har en god balans mellan konstnärliga och vetenskapliga inslag utan även en långt driven integration mellan dessa aspekter, i kurserna MAS 201–204 (det

¹ En svårbegriplig felaktighet har smugit sig in i detta arbete. En bild av en person (ett utsnitt från en målning) påstås föreställa Nicolaus Bruhns (s. 5), som dock vid tiden för målningens tillkomst (1674) var nio år gammal; personen på bilden har av forskare identifierats som Dieterich Buxtehude.

självständiga arbetet) men också i utbildningen som helhet; bland annat har vi förstått att undervisningen i huvudämnet är tydligt kopplad till forskningen på området. En viktig anledning till detta, som framhållits av utbildningsledning och lärare, är att två av de tre lärarna i orgelämnet själva är disputerade inom det konstnärliga området (se vidare under kriterium 4).

Utifrån vår läsning av kursplaner och studieguides har vi inte kunnat fastställa huruvida det i MAS-kurserna ingår någon mer allmän vetenskapsteoretisk /metodologisk orientering med begrepp som t.ex. fenomenologi och hermeneutik, liknande den som tycks ha getts inom magisterutbildningen i kördirigering. Vi tror att en sådan orienterande delkurs i början av utbildningen skulle vara av värde.

4: att lärarna har aktuell och adekvat ämnesmässig, högskolepedagogisk och ämnesdidaktisk kompetens

Detta kriterium avser tre olika typer av lärarkompetens: ämnesmässig, högskolepedagogisk och ämnesdidaktisk. Vi behandlar dem i tur och ordning.

Ämnesmässig kompetens

Vi uppfattar detta uttryck som avseende lärarnas egen konstnärliga och (i förekommande fall) forskningsmässiga kompetens. Vi kan då först konstatera att samtliga lärare har mycket hög konstnärlig kompetens, även i ett internationellt perspektiv. Konstnärligt relevant forskarkompetens är också starkt företrädd inom kollegiet genom att två av lärarna (vad vi förstår de som svarar för merparten av såväl undervisningen i huvudämnet som handledning av det självständiga arbetet) är disputerade inom det konstnärliga området – i båda fallen inom den konstnärligt-kreativa varianten av forskarutbildning i musikvetenskap.

De forskarutbildade lärarnas kompetens används så vitt vi kan finna på ett adekvat sätt i själva undervisningen. Vi noterar dock med viss förvåning att en av de disputerade lärarna, en välmeriterad och mycket erfaren forskare inom sitt område, inte har forskningstid i tjänsten, vilket däremot en av de odisputerade lärarna har.

Högskolepedagogisk kompetens

Av lärarlistan framgår att samtliga lärare har högskolepedagogisk utbildning, om än i olika omfattning. Två av lärarna har genomgått samtliga HPE-kurser och dessutom en kurs i handledning på forskarnivå; en tredje har genomgått en HPE-kurs och en kurs i forskarhandledning, medan en av lärarna endast har genomgått vad som förefaller vara en mindre kurs (betecknad "light"). Dessutom har två av lärarna gått en kurs med koden HPM; vad den kurskoden står för förklaras dock varken i dokumentet eller på den webbsida som det hänvisas till. Vår sammantagna bild utifrån genomgångna kurser är att lärarnas högskolepedagogiska kompetens i stort är tillfredsställande, om än något ojämn.

Ämnesdidaktisk kompetens

När det gäller denna typ av kompetens, ser vi den faktiska undervisnings-erfarenheten som en central faktor. Samtliga lärare har mångårig erfarenhet av undervisning på högskolenivå i sitt huvudämne, och vi ser mot den bakgrunden, liksom utifrån de omdömen från studenter som vi tagit del av, ingen anledning att betvivla att deras reella ämnesdidaktiska kompetens är på hög nivå. Två av lärarna har avlagt kyrkomusikerexamen med musikpedagogisk påbyggnadskurs vid

dåvarande Musikhögskolan i Göteborg, där didaktisk skolning i orgelundervisning ingick i utbildningen. I övrigt har vi ingen detaljkunskap om lärarnas utbildningsmässiga bakgrund på ämnesdidaktikens område.

5: att utbildningen är relevant för studenternas och samhällets behov

De intervjuade studenterna betygar att utbildningen är relevant och möter deras behov. Den nya kategoriseringen av kyrkomusikertjänster i Svenska kyrkan, bl.a. med s k A-tjänster efter tysk modell, gör en utbildning av detta slag än mer relevant i det sammanhanget. När det gäller innehållet är nyare musik (avantgarde, *extended techniques*) svagare företrädd än andra stilar och epoker. Även ensemble-musicerande i olika stilar och körackompanjemang kunde gärna ingå, i enlighet med studerandes önskemål och det gränsöverskridande musikaliska verksamhetsfält en nutida organist möter. Nya former för samarbete mellan HSM:s olika utbildningsprogram, exempelvis mellan orgelmastern och körmagistern, kunde då etableras.

6: att studenterna har inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen

Av samtal med både studenter och aktuella lärare har framgått att studenterna har ett relativt stort mått av inflytande, framför allt när det gäller individuell inriktning och val av repertoar i huvudämnet. Valet av repertoar påverkas till viss del av ämnet för det självständiga arbetet, vilket studenterna själva väljer och utformar och som, enligt de studenter vi träffat, genomsyrar hela utbildningen från första dagen. Integrationen mellan det självständiga arbetet och huvudämnet verkar vara en stor styrka när det kommer till studenternas möjlighet att påverka utbildningens innehåll.

Med utbildningens relativt stora frihet och det ansvar som därmed faller på de enskilda studenterna, ställer vi oss frågan om det finns några mekanismer som fångar upp studenter som kan ha behov av en större styrning.

7: att en för alla studenter tillgänglig och ändamålsenlig studie- och lärmiljö föreligger

Det mångsidiga och internationellt sett unika orgelbeståndet i Göteborg erbjuder utmärkta möjligheter till fördjupade studier i orgelkonst. En annan styrka är den internationellt präglade lärmiljön, med bl.a. en årligen återkommande orgelfestival som de huvudansvariga lärarna är med och utvecklar tillsammans med andra aktörer på området.

Rutinerna kring tillgång till kyrkor och andra övningsrum bör ses över, speciellt tillvägagångssättet då ändringar uppstår.

Studieguider för alla kurser i programmet bör finnas i Canvas.

8: att kontinuerlig uppföljning och utveckling av utbildningen genomförs

Utvärderingssystemet i sin helhet ger ett välutvecklat intryck även om det är svårt att engagera studenterna i utvärderingen. Fortsatta ansträngningar bör därför göras för att få studenterna att medverka i den skriftliga kursutvärderingen.

Övriga programspecifika kommentarer

Vi vill uppmärksamma risken för jävssituationer i de fall samma personer sitter i antagning, undervisar studenter och sedan examinerar. I hur hög grad engageras externa parter för ett utifrånperspektiv? Vi fick inte en klar bild av hur man strategiskt arbetar med dessa frågor.

Gruppens bedömningar utifrån givna kriterier: Magisterprogram i musik, inriktning kördirigering (K2KOR)

1: att de faktiska studieresultaten motsvarar lärandemål och högskoleförordningens examensmål

I det material vi har fått redovisas exempel på studieresultat i tre former:

- a) kortare skriftliga uppgifter inom ramen för delkurserna "Barn- och ungdomskör" och "Med kör som verktyg"
- b) inspelningar från konserter där kurserna i kördirigering KOR 204 och KOR206 examineras.
- c) tre självständiga arbeten

Kommentarer:

- a) Uppgifterna inom delkursen "Barn- och ungdomskör" behandlar arbete med sångsvaga och sångovana. Två av dem behandlar sångsvaga barn och har karaktären av referat från litteratur i ämnet, medan den tredje beskriver egna erfarenheter av arbete med en sångovan vuxen person, utan litteratur-referenser. Samtliga exempel är tillfredsställande genomförda i enlighet med anvisningarna, men det hade varit ännu mer intressant att se en kombination, där litteraturen diskuteras i relation till egna erfarenheter.
- b) inspelningarna visar på medvetenhet i interpretationen. Gestiken är överlag vokalt gestaltad och samtidigt disciplinerad och återhållsam. Respektive dirigents uttrycksvilja, personlighet och konstnärliga tolkning blir synlig även i den digitala inspelningen. Repertoarens progression mellan de två delkurserna förefaller genomtänkt.
- c) De självständiga arbetena är väl disponerade och visar på teoretisk medvetenhet men har svag koppling till konstnärliga frågeställningar. Utgångspunkten för samtliga arbeten är inte ett konstnärligt problem knutet till dirigeringsuppgiften utan i stället någon form av metod eller teori: i ett fall gäller det ledarskapsmodellen "Servant leadership" i autoetnografiskt perspektiv, i ett annat Jacques-Dalcroze-rytmik i relation till kroppens fenomenologi. Det tredje exemplet behandlar det som kallas kontexten, vilket i detta fall betyder de miljöer i vilka körsången i undersökningen ägt rum, med fokus på körsångarnas upplevelse
Utan att förneka att de tre självständiga arbetena har förtjänster och även

ett mått av originalitet, ser vi det ändå som tveksamt om självständiga arbeten av denna typ tillgodoser examensmålet "att självständigt identifiera, formulera och lösa konstnärliga och gestaltningsmässiga problem"; de problem som aktualiseras i arbetena är inte främst av konstnärlig art och relaterar i liten utsträckning till själva den konstnärliga gestaltningen. Denna brist kan sättas i samband med bristen på integration av huvudämnet i det självständiga arbetet (se kriterium 3 nedan).

2: att undervisningen sätter studenternas lärande i centrum

Vi finner att undervisningen sätter studenternas lärande i centrum och att det för lärarna är en självklar utgångspunkt att det ska vara så. Efter intervjuer med både lärare och studenter står det helt klart att det skapats en god kultur inom utbildningen att dela med sig av sina erfarenheter och specialistkunskaper till varandra. Det ger studenterna en breddkunskap, utöver vad som uttryckligen står i kursplaner och gör dem bättre rustade för yrket. De flesta studenter i programmet har gedigen erfarenhet med sig i bagaget, varför just erfarenhetsutbytet är en viktig framgångsfaktor för utbildningen och även ger inspiration till lärarna.

3: att undervisningens innehåll och form vilar på vetenskaplig och/eller konstnärlig grund samt beprövad erfarenhet

Av flera anledningar har vi haft vissa svårigheter att bedöma detta kriterium. Den lärare som vad vi förstår ansvarade dels för den vetenskapsteoretiska och metodologiska skolningen, dels för handledning av de självständiga arbetena har lämnat sin tjänst, och dennes ersättare, för närvarande anställd som timlärare, inbjöds inte av utbildningsledningen att delta i lärarintervjun. Vidare pågår för närvarande inget arbete med självständiga arbeten, eftersom det för närvarande, på grund av vartannatårsantagning, inte finns några studenter i terminerna 3 och 4, då det självständiga arbetet görs.

Vi kan dock konstatera att, i motsats till förhållandet i masterprogrammet i orgel med relaterade klaverinstrument, ingen integration mellan konstnärliga och vetenskapliga element finns, eller ens tycks eftersträvas, i utbildningen. I lärarintervjun betonade de deltagande lärarna att de inte på något sätt har varit delaktiga i de självständiga arbetena, vilket är den del av utbildningen där en sådan integration främst bör komma till uttryck. Detta ser vi som en brist som inte är obetydlig.

4: att lärarna har aktuell och adekvat ämnesmässig, högskolepedagogisk och ämnesdidaktisk kompetens

Detta kriterium avser tre olika typer av lärarkompetens: ämnesmässig, högskolepedagogisk och ämnesdidaktisk. Vi behandlar dem i tur och ordning.

Ämnesmässig kompetens

Vi uppfattar detta uttryck som avseende lärarnas egen konstnärliga och (i förekommande fall) forskningsmässiga kompetens. Vi kan då konstatera att samtliga lärare har hög konstnärlig kompetens, delvis också i ett internationellt perspektiv. Konstnärligt relevant forskarkompetens saknas dock bland de för närvarande huvudansvariga lärarna.

Högskolepedagogisk kompetens

Vi noterar att de flesta lärarna i programmet saknar högskolepedagogisk utbildning.

Ämnesdidaktisk kompetens

När det gäller denna typ av kompetens, ser vi den faktiska undervisnings-erfarenheten som en central faktor. De huvudansvariga lärarna har mångårig erfarenhet av undervisning på högskolenivå i sitt undervisningsämne, och vi ser mot den bakgrunden, liksom utifrån de omdömen från studenter som vi tagit del av, ingen anledning att betvivla att deras reella ämnesdidaktiska kompetens är på hög nivå.

5: att utbildningen är relevant för studenternas och samhällets behov

Magisterprogrammet med inriktning kördirigering har efter ett utvecklingsarbete 2018–2019 fått reviderad utbildningsplan, vilken i högre grad motsvarar de utmaningar dagens körledare möter. Utbildningen har kompletterats med forskningsperspektiv och ökad uppmärksamhet på körarbete för olika åldrar, sammanhang och syften. Barn & unga-didaktiken har blivit ett stort ämne inom programmet.

I samband med utvecklingsarbetet genomfördes strategiska rekryteringar av lärare. Men av vad vi uppfattar som ekonomiska skäl kunde inte rekryterad lärare inom forskningsområdet vara kvar. Vi ser därför en risk att ambitionen att integrera körforskning i utbildningen försvagas och att utbildningens upplägg i förhållande till konstform och samhällets behov blir mer godtycklig.

När det gäller utbildningens relevans utifrån samhällets och studenternas behov finns utvecklingspotential vad gäller breddning av kursinnehåll. Det har i det material vi fått tillgång till inte varit lätt att utläsa hur stor genrebredden egentligen är, vilka olika körtyper som lyfts och vilka metoder och förhållningssätt som används. I samtal med studenterna identifierade vi bl.a. önskemål om entreprenörskap, kunskap om körkartan utanför Svenska kyrkan och hur man kan hitta samverkanspartner. Delkursen "Med kör som verktyg", arbete med kör där sociala mål står i centrum, är en ny och spännande inriktning. Innehållet svarar väl upp mot strömningar i samhället idag och vi ser gärna en fortsatt breddning av metoder och en tydligare koppling till forskning. I den här typen av kurs ställs extra höga krav på att undervisande lärare ges tid till omvärldsspaning och till att hitta beröringspunkter med extern verksamhet.

Vi uppfattar att studenterna efterfrågar verktyg för ledarskap inom det vuxna amatörkörlivet, den breda nivå där de flesta körer i Sverige befinner sig. Det saknas i programmets uppläggning en genomarbetad idé för undervisning på nivån mellan det avancerade körarbetet och barnkördidaktiken.

6: att studenterna har inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen

Vi bedömer att studenterna har ett relativt stort inflytande i utbildningens innehåll, framför allt i huvudämnet genom möjlighet att påverka val av repertoar, men även genom att önskemål om exempelvis temadagar hör sammats. Både studenter och

lärare har lyft hur studenternas egna erfarenheter berikar utbildningen och inspirerar både studenter och lärare.

Eftersom programmet har antagning vartannat år, har vi bara fått träffa förstaårsstudenter. Det självständiga arbetet verkar inte vara en självklar del av utbildningen från början, och fyller därför inte sin fulla potential som verktyg för studenternas inflytande i utbildningen. Studenterna uttryckte önskemål om fler konserter, särskilt tidigt i utbildningen, vilket skulle kunna stärka utbildningens konstnärliga identitet och leda till att en målinriktad kultur bland studenterna etableras redan vid utbildningens start. Vi har dock sett en vilja från ledningen och ansvariga lärare att systematiskt arbeta med studentkontakt och utvärderingsarbete.

7: att en för alla studenter tillgänglig och ändamålsenlig studie- och lärmiljö föreligger

Nya administrativa system och förändringar i arbetssätt tar tid att implementera. Informationsutbytet mellan lärare och studenter sker idag via olika kanaler, utöver Canvas, vilket varken är optimalt eller transparent. Vi föreslår ytterligare kompetensutvecklingsinsatser för lärarkåren i hantering och användning av Canvas.

Corona-pandemin har påverkat undervisningen negativt, men har också gett möjlighet till nytänkande. Både studenter och lärare föredrar undervisning på plats, men digitala lösningar bör utvecklas. Enligt uppgift är det främst studenterna själva som styr upp digitala komplement. Det ansvaret borde i stället ligga på lärosätet.

Vi undrar om programmets utformning ger tillräckliga möjligheter för studenterna att själva stå framför kör inom kursernas ram.

Studenterna utgör själva övningskör, som vid behov kan förstärkas med fler sångare. Detta möjliggör dirigering av en ensemble på relativt hög nivå. Men hur får studenterna adekvata verktyg och erfarenhet att hantera andra typer av körer?

8: att kontinuerlig uppföljning och utveckling av utbildningen genomförs

Utvärderingssystemet i sin helhet ger ett välutvecklat intryck även om det är svårt att engagera studenterna i utvärderingen. Fortsatta ansträngningar bör därför göras för att få studenterna att medverka i den skriftliga kursutvärderingen.

Övriga programspecifika kommentarer

Framtida masterprogram

Frågan om att inrätta ett masterprogram i kördirigering har enligt samstämmiga uppgifter i samtal med lärare och programledning diskuterats under många år. Som vi förstår det har intentionen aldrig varit att masterprogrammet skulle ersätta det nuvarande magisterprogrammet utan i stället att det skulle komplettera detta med en renodlad "spetsutbildning" med färre studenter; från lärarhåll har det talats om 2–3 studenter (oklart om siffran avser varje årskull, med årlig antagning, eller totalt, med vartannatårsantagning).

Vi rekommenderar att ett masterprogram i kördirigering, helst internationellt, inrättas. Den tvååriga heltidsutbildningen skulle ge möjlighet att utveckla en forskningsanknuten spetskompetens i kördirigering som också skulle ge kvalificerade kördirigenter möjlighet att gå vidare till konstnärlig forskarutbildning; i dag är kördirigering, liksom annan ensembleledning, över huvud taget inte företrädd inom den svenska konstnärliga musikkforskningen och forskarutbildningen. Ett internationellt masterprogram (befintligt eller beslutat) skulle också öka attraktionskraften när det gäller rekrytering av en kvalificerad person till huvudämnet då den nuvarande professorn i kördirigering går i pension.

Masterprogrammet skulle fungera i symbios med det nuvarande magisterprogrammet och skulle samtidigt bidra till en kvalitetshöjning av detta, inte minst när det gäller integrationen mellan konstnärligt arbete och forskningsdimensionen. Ett masterprogram förutsätter en för ändamålet inrättad (arvoderad) vokalensemble, men detta bör inte vara något avgörande hinder; dessutom skulle en sådan ensemble även fungera i magisterprogrammet, och därmed höja utbildningens kvalitet och undanröja den nuvarande tämligen sårbara ordningen, där "kören" i huvudsak utgörs av programmets egna studenter, samt undanröja risken för att rekryteringen till programmet påverkas av de sökandes stämläge. Här bör man även se på möjligheten till samverkan med andra institutioner i regionen, exempelvis med GSO:s vokalensemble.

Generella kommentarer

Bemanning

Vi konstaterar att båda programmen förfogar över högt kvalificerade lärarkrafter och att undervisningen att döma av de samtal vi haft upplevs som mycket givande av studenterna.

Vi ser dock problem på ett par punkter:

Masterprogrammet i orgel med relaterade klaverinstrument. Det kan ifrågasättas om den totala tjänstevolymen för undervisning i huvudämnet och handledning av självständiga arbeten motsvarar arbetets faktiska omfattning. Ett exempel: när en av lärarna, på grund av ett externfinansierat forskningsprojekt, gick ner i tjänstevolymin inom undervisningen från 95% till 50%, sattes inte någon ersättare in. Följden har blivit en kraftigt ökad arbetsbörda för den berörde läraren. Över huvud taget tycks lärarna behöva använda betydligt mer tid för undervisning och därmed sammanhängande arbetsuppgifter än vad som motsvaras av tjänstevolymen. Att i den situationen undervisningen prioriteras, medan andra arbetsuppgifter, som (långtids)planering och administration, får stå tillbaka, är naturligt men väcker också farhågor för hur utbildningen påverkas på längre sikt. De lärare vi samtalade med beskriver lärarnas arbetssituation som det största problemet inom utbildningen.

Magisterprogrammet i kördirigering. Här vill vi betona vikten av att programmets försörjning med kvalificerade lärarkrafter tryggas på kort och lång sikt. Exempelvis

bör en beredskap finnas för nyrekrytering inom huvudämnet vid den nuvarande professorns pensionsavgång.

Vidare bör det finnas en genomtänkt strategi, relaterad till programmets utbildningsmål och profil, för hur ordinarie lärarstab kan kompletteras genom medverkan av gästlärare med olika typer av kompetenser, exempelvis när det gäller körtyper och genrer.

E-publicering

Självständiga arbeten vid svenska högskolor och universitet är offentliga, om inte särskilda skäl emot publicering föreligger. Om arbetena e-publiceras (vid Göteborgs universitet i GUPEA), ökar tillgängligheten väsentligt, vilket bör ses som en fördel, då de självständiga arbetena ger viktig information utåt om utbildningens kvalitet och kan förväntas stimulera studenterna till att lägga ner ännu större omsorg på sina arbeten. Vid andra lärosäten är e-publicering i princip obligatorisk, och vi ser inget skäl till att denna ordning inte skulle kunna införas även för självständiga arbeten inom de program som här är föremål för utvärdering.

Ansvarig lärare

Vi har identifierat en svaghet i grundstrukturen både vad gäller K2ORG och K2KOR. Det verkar saknas ett led mellan lärare och programansvarig. Utifrån den tidsresurs lärarna fått sig tilldelad, prioriterar de nu undervisning tillsammans med studenterna framför administrativa uppgifter och kanske också kursintegration. I förlängningen kan detta göra att utvecklingen av programmen avstannar och gör utbildningen mindre relevant för potentiella studenter.

Vi efterlyser att någon undervisande lärare i dessa program, i sin tjänst har övergripande ansvar för ämnet i stort, dvs konstformens utveckling. Denne, låt oss kalla det ämnesansvarige, ska kontinuerligt omvärldsspana och initiera förändringar i utbildningen relaterade till omvärldens behov och förändringar. Programansvarig bör också involvera alla i lärarkollegiet i utvecklingsstrategier och samverkan mellan delkurser.

Kompetensutveckling

Lärarna inom de två programmen har mycket hög kompetens inom sina specialområden. Trots detta ser vi ett behov av kompetensutveckling på några områden.

- a) *Canvas*: som vi har påtalat ovan utnyttjas denna plattform ännu inte som kommunikationsredskap i den utsträckning som den skulle kunna vara. Orsakerna till detta kan var många, men vi tror att en riktad fortbildningsinsats skulle kunna göra nytta.
- b) *Distansundervisning*: återgången till undervisning på plats välkomnas givetvis av alla berörda. Samtidigt finns en insikt om att distansundervisning i vissa kurser och sammanhang kan vara av godo och har kommit för att stanna. Våra samtal med lärare och studenter visade att restriktionerna under pandemin har stimulerat kreativiteten och gett ny kunskap. Vi uppfattar att studenterna är mer positiva till distansundervisning än lärarna och att de också har tagit initiativ på detta område. En kompetensutvecklingsinsats som tar vara på de så vunna insikterna bör kunna vara fruktbar.
- c) *Högskolepedagogik*: I magisterprogrammet i kördirigering har vi med förvåning sett att flertalet lärare helt saknar högskolepedagogisk utbildning. Sådan utbildning bör

läggas in i den individuella verksamhetsplaneringen för de berörda lärarna. Vi har utifrån tilldelat material svårt att överlag bedöma i vilken grad individuell kompetensutveckling av anställda lärare sker, hur den kopplas till utvecklingssamtal och hur den svarar mot utbildningarnas behov.

Rekommendationer

Masterprogrammet i orgel med relaterade klaverinstrument

- a) (kriterium 2) Rätt till individuell handledning av självständigt arbete bör skrivas in i kursplan.
- b) (kriterium 5) Huvudämnet bör ges större genrebredd och även inkludera ensemblespel (t.ex. continuo)
- c) (kriterium 6) Rutiner bör skapas för att fånga upp studenter med större behov av individuell styrning
- d) (kriterium 7) Rutiner för tillgång och bokning av lokaler bör ses över.
- e) (kriterium 8) Ökat deltagande i kursutvärderingar bör stimuleras
- f) (övrigt) Extern medverkan i bedömning vid antagning och examination bör införas

Magisterprogrammet i kördirigering

- a) (kriterium 3) Handledning/undervisning i det självständiga arbetet bör integreras med programmets huvudämne
- b) (kriterium 4) Samtliga lärare inom programmet bör ges högskolepedagogisk utbildning
- c) (kriterium 5) Utbildning bör, utöver i avancerad kör och barnkör, även ges i ledarskap för amatörkörer
- d) (kriterium 7) Studenterna bör ges ökad möjlighet att inom utbildningens ram stå framför kör
- e) (övrigt) Vid sidan av magisterprogrammet och i samverkan med detta bör ett masterprogram i kördirigering inrättas

Generella rekommendationer

- a) *Bemanning.* Lärarnas arbetssituation bör förbättras så att tid ges till viktiga delar av arbetet såsom planeringsarbete och handledning av självständiga arbeten; nedskärningar i tjänstevolym bör inte göras utan att den reella arbetsbördan för den enskilde läraren minskas.
- b) *Publicering av självständiga arbeten.* E-publicering av självständiga arbeten bör bli obligatorisk.